

POSTANOWIENIE

Dnia 27 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)

SSN Beata Janiszewska (sprawozdawca)

SSN Marcin Krajewski

w sprawie z wniosku E. (...) spółki akcyjnej z siedzibą w G.
przy uczestnictwie Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta G. i E.P.
o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 27 stycznia 2022 r.,
zażalenia uczestnika E. P.
na postanowienie Sądu Okręgowego w G.
z dnia 28 września 2021 r., sygn. akt XVI Ca (...) (XVI WSC (...))

1. oddała zażalenie,

**2. zasądza od E. P. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii
Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 360 (trzysta
sześćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 28 września 2021 r. Sąd Okręgowy w G. odrzucił skargę kasacyjną uczestnika E. P. od postanowienia oddalającego apelację skarżącego od postanowienia Sądu pierwszej instancji, wydanego w sprawie z wniosku E, S.A. z siedzibą w G., w sprawie z udziałem skarżącego oraz Skarbu Państwa-Prezydenta Miasta G.. Przyczyną odrzucenia skargi kasacyjnej było nieusunięcie w terminie

braków formalnych, do czego skarżący, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, został wezwany zarządzeniem doręczonym za pośrednictwem portalu informacyjnego. Treść pisma sądowego zawierającego wezwanie umieszczono w portalu 20 sierpnia 2021 r.; ponieważ pełnomocnik skarżącego nie zapoznał się z jego treścią, wezwanie zostało uznane za doręczone z dniem 4 września 2021 r. Wobec bezskutecznego upływu terminu na usunięcie braków formalnych skargi kasacyjnej, Sąd Okręgowy orzekł o jej odrzuceniu.

Uczestnik E. P. wniósł zażalenie na powyższe postanowienie Sądu drugiej instancji, zarzucając naruszenie art. 15zzs⁹ ust. 2 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm., dalej: u.cov.), art. 15zzs⁹ ust. 3 zd. 1 u.cov., art. 15zzs⁹ ust. 3 zd. 2 u.cov., a także art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Skarżący upatrywał rażąco błędnej wykładni art. 15zzs⁹ ust. 2 u.cov. w uznaniu, że samo umieszczenie pisma sądowego w portalu informacyjnym ma znaczenie dla ustalenia daty doręczenia pisma, podczas gdy odbiorca o fakcie takiego umieszczenia dowiaduje się dopiero z chwilą otrzymania stosownego powiadomienia na wskazany adres e-mail. Zdaniem skarżącego Sąd Okręgowy wadliwie przyjął, że pełnomocnik nie zapoznał się z wezwaniem, podczas gdy w istocie uczynił to 24 września 2021 r. – po tym jak w dniu poprzednim otrzymał powiadomienie e-mailowe. Zaniechanie przez Sąd zbadania, czy stosowne powiadomienie zostało „skutecznie wysłane” do pełnomocnika skarżącego równocześnie z umieszczeniem wezwania w portalu informacyjnym, skutkowało błędnym, w ocenie skarżącego, stwierdzeniem nieusunięcia braków, podczas gdy usunięcie takie nastąpiło w terminie liczonym od daty zapoznania się z treścią wezwania.

W odpowiedzi na zażalenie uczestnik Skarb Państwa-Prezydent Miasta G. wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie od skarżącego kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlegało oddaleniu.

Z art. 15zzs⁹ ust. 2 zd. 1 u.cov. w zw. z art. 15zzs⁹ ust. 1 zd. 1 u.cov. wynika, że w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w braku możliwości wykorzystania systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe, sąd doręcza adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej pisma sądowe poprzez umieszczenie ich treści w systemie teleinformatycznym służącym udostępnianiu tych pism (portal informacyjny). Datą doręczenia pisma jest w takim wypadku data, w której odbiorca zapoznał się z jego treścią (art. 15zzs⁹ ust. 3 zd. 1 u.cov.), a w razie braku takiego zapoznania się pismo uznaje się za doręczone po upływie 14 dni od dnia umieszczenia pisma w portalu informacyjnym (art. 15zzs⁹ ust. 3 zd. 2 u.cov.).

Z wykładni językowej przywołanych przepisów wynika jednoznacznie, że w razie niezapoznania się przez adresata z treścią pisma sądowego umieszczonego w portalu informacyjnym, dla uznania tego pisma za doręczone znaczenie ma jedynie fakt umieszczenia go w tym portalu. Ustawodawca nie powiązał skutków prawnych z wysłaniem pełnomocnikowi lub otrzymaniem przez niego e-mailowego powiadomienia o umieszczeniu nowego dokumentu w systemie teleinformatycznym. Wysyłanie takie w praktyce ma miejsce – w razie wyrażenia przez pełnomocnika woli otrzymywania powiadomień – w celu ułatwienia pełnomocnikom uzyskania informacji o nowym piśmie sądowym i podejmowania adekwatnych czynności procesowych. Pozostaje ono jednak wyłącznie przejawem wykorzystania faktycznych możliwości technicznych, którymi dysponuje system teleinformatyczny, bez prawnego uzależnienia skutków w sferze doręczeń pism sądowych od tego, czy i kiedy nastąpiło wysłanie powiadomienia lub otrzymanie go przez pełnomocnika strony. Przydawanie powiadomieniu znaczenia innego niż informacyjne nie znajduje podstaw w treści przepisów normujących tryb doręczania pism przy pomocy portalu informacyjnego.

W motywach zażalenia sformułowano koncepcję, rozwiniętą szerzej w odpowiedzi na zażalenie, że pojęcie umieszczenia w portalu informacyjnym powinno być interpretowane szerzej, z uwzględnieniem właściwości systemu teleinformatycznego służącego udostępnianiu pism sądowych, w tym

automatycznego generowania powiadomień o nowych zdarzeniach w sprawach. W świetle tego stanowiska, opierającego wyniki wykładni art. 15zzs⁹ ust. 3 u.cov. w większym stopniu na argumentach funkcjonalnych, fakt wysyłania powiadomień powinien mieć wpływ na ocenę skuteczności doręczenia pisma w ten sposób, że byłby traktowany jako przesłanka skuteczności doręczenia. Oznaczałoby to, że użyty w ustawie zwrot „umieszczenie pisma w portalu informacyjnym” obejmuje nie tylko samo, *verba legis*, „umieszczenie ich [pism sądowych – dop. SN] treści w systemie teleinformatycznym”, lecz także doręczenie adresatowi, przy pomocy poczty elektronicznej, zawiadomienia o tym fakcie. Stanowisko skarżącego można sprowadzić do przekonania o tym, że termin, o którym mowa w art. 15zzs⁹ ust. 3 zd. 2 u.cov., nie może rozpocząć biegu przed otrzymaniem przez adresata powiadomienia e-mailowego o umieszczeniu pisma w portalu. Poglądu tego, mimo jego walorów słuszościowych, nie można podzielić.

Po pierwsze, w wykładni ww. przepisów podstawowe znaczenie należy przypisać wnioskowi wynikającemu z ich analizy językowej, która – o czym była uprzednio mowa – daje jednoznaczne rezultaty co do określenia, wystąpienie jakich okoliczności stanowi podstawę do uznania pisma sądowego za doręczone. Jeśli pismo zostało umieszczone w portalu informacyjnym, a tego faktu skarżący nie kwestionował, to w razie niezapoznania się z nim przez odbiorcę (art. 15zzs⁹ ust. 3 zd. 1 u.cov.) datą uznania pisma za doręczone jest data po upływie 14 dni od dnia umieszczenia pisma w portalu (art. 15zzs⁹ ust. 3 zd. 2 u.cov.). W obu tych przypadkach doręczenie pisma wywołuje skutki procesowe określone w Kodeksie postępowania cywilnego właściwe dla doręczenia pisma sądowego (art. 15zzs⁹ ust. 4 u.cov.).

Po drugie, mimo racji podniesionych w postępowaniu zażaleniovym, jasne rezultaty wykładni językowej nie mogą zostać zniweczone przez uwzględnienie aspektów funkcjonalnych, gdyż oczekiwane przez skarżącego szerokie rozumienie pojęcia „umieszczenie w portalu” podważyłoby podstawowy walor przyjętego rozwiązania, konieczny do realizacji celu wykorzystania systemu teleinformatycznego. Doręczenie pisma sądowego zwykle ma doniosłe znaczenie z uwagi na powiązanie z nim rozpoczęcia biegu terminu ustawowego lub sądowego do dokonania przez stronę postępowania (lub innym podmiot) określonej czynności

procesowej. Data doręczenia musi być zatem pewna, aby nie powstały wątpliwości, kiedy rozpoczyna się bieg ww. terminów, a w konsekwencji – czy strona zachowała termin do dokonania odpowiednich czynności, czy też, wobec niezachowania terminu, sąd lub przewodniczący powinni podjąć dalsze adekwatne działania w sprawie.

Uznanie za skarżącym, że konieczne jest nie tylko faktyczne umieszczenie w portalu treści pisma sądowego, lecz także otrzymanie przez pełnomocnika e-mailowego powiadomienia o tym fakcie, nie pozwalałoby w istocie określić, kiedy nastąpiło drugie z ww. zdarzeń mających składać się na „umieszczenia w portalu” (w sensie prawnym), od którego to umieszczenia rozpocząłby bieg dwutygodniowy termin wskazany w art. 15zzs⁹ ust. 3 zd. 2 u.cov. Zadowalających rezultatów nie dawałoby także przyjęcie, że wystarczające jest ustalenie daty wysłania powiadomienia, możliwej do określenia przez sąd na podstawie danych zawartych w systemie teleinformatycznym. W tym bowiem przypadku nie można byłoby wykluczyć zgłaszania zastrzeżeń, że zarówno fakt, jak i data wysłania powiadomienia, choć znane sądowi, nie powinny być zrównywane z faktem i datą otrzymania powiadomienia przez pełnomocnika. Zdarzają się bowiem wadliwości funkcjonowania poczty internetowej polegające na niedostarczaniu wiadomości lub dostarczaniu ich z opóźnieniem. Ponadto przydanie skutków prawnych samemu wysłaniu powiadomienia, bez względu na jego otrzymanie przez adresata, nie realizowałoby celu, któremu służyć by miała szeroka, odmienna od językowej, wykładnia pojęcia „umieszczenie w portalu”. Każde z tych rozwiązań, niezależnie od ryzyka zarzutu dowolności kształtowania reguł doręczeń, nieprzewidzianych przez ustawodawcę w art. 15zzs⁹ ust. 2 u.cov., podważałoby pewność systemu doręczeń sądowych.

Po trzecie, skarżący akcentuje, że strony nie mogą ponosić ujemnych konsekwencji procesowych tego, iż do chwili obecnej nie powstał dedykowany system teleinformatyczny obsługujący postępowanie sądowe, który mógłby zostać wykorzystany do dokonywania skutecznych doręczeń między sądem a stronami postępowania. Pogląd ten stanowi jednak wyłącznie postulat, który nie przekłada się na kierunek wykładni omawianych przepisów, niewspominających wszak o dokonywaniu powiadomień. Faktyczne funkcjonalności portalu informacyjnego,

nawet wykorzystywane, lecz niepowiązane w przepisach powszechnie obowiązującego prawa z prawidłowością doręczeń, nie mogą mieć wpływu na sposób rozumienia art. 15zsz⁹ ust. 3 zd. 2 u.cov. – podobnie jak faktyczny sposób działania operatora pocztowego zasadniczo nie wpływa na sposób doręczeń unormowany w art. 131 i n. k.p.c.

Po czwarte, nie bez znaczenia jest to, że unormowania związane z doręczeniami przez portale informacyjne dotyczą tylko pełnomocników zawodowych. Wprawdzie przepisy wprost nie obligują pełnomocników do, jak stwierdził skarżący, „przeszukiwania spraw, w których uczestniczą, czy aby nie pojawiło się w nich jakieś nowe pismo sądowe”, jednak wynikające z art. 15zsz⁹ ust. 3 zd. 2 u.cov. powiązanie niezapoznania się przez pełnomocnika z treścią pisma ze skutkiem uznania pisma za doręczone pozwala uznać, że profesjonalni pełnomocnicy zostali obarczeni co najmniej swego rodzaju ciężarem procesowym. Polega on na powinności regularnego weryfikowania informacji, które mogą być zamieszczane w portalach informacyjnych zawierających dane o sprawach, w których stronę reprezentuje dany pełnomocnik. Co więcej, przepisy art. 15zsz⁹ ust. 2 i 3 u.cov., interpretowane przez pryzmat unormowań dotyczących sposobu wykonywania zawodów adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego oraz Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, mogą być ewentualnie odczytywane nawet jako źródło obowiązku regularnej weryfikacji zawartości portali informacyjnych w celu ustalenia, czy nie została w nich zamieszczona treść nowych pism sądowych. W każdym z tych wariantów, tzn. upatrywania w obecnej regulacji jedynie ciężaru procesowego czy aż obowiązku obarczającego pełnomocnika, konsekwencje ewentualnych zaniechań obciążają stronę, która się ich dopuściła.

Powyższe rozważania dotyczą modelu doręczeń wprowadzonego do systemu prawa w związku ze stanem epidemii COVID-19. Niedoskonałości techniczne portali informacyjnych, związane, jak należy mniemać, z koniecznością nagłego dostosowania ich do realizacji nowych zadań, nie zawsze będą jednak ostatecznie wywoływać negatywne skutki dla strony postępowania. W przypadku działania strony w zaufaniu do faktycznie oferowanych przez ten portal funkcjonalności, w tym systemu powiadomień, możliwe jest stwierdzenie przez sąd, że do niedokonania czynności procesowej w terminie doszło bez winy tejże strony.

Podmiot dotknięty taką sytuacją powinien jednak skorzystać z przysługujących mu właściwych środków procesowych i wówczas uprawdopodobnić, że o nieponoszeniu przez niego winy świadczą przyczyny niedokonania czynności w terminie, powiązane ze sposobem działania systemu teleinformatycznego.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c., orzeczono jak w sentencji postanowienia. O kosztach rozstrzygnięto zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, ich wysokość ustalając na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. z § 5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.).